СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. Ч. 155. Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 6 липня 1932. — VOL. XL. No. 155. Jersey City, N. J., Wednesday, July 6, 1932. THREE CENTS.

БУЛО ПІДЧАС СВЯТ 150 ВБИТИХ

НЮ ЙОРК. — З відомостей, які одержано з ріжних міст Злучених Держав, виходить, що сьогорічне Свято Незалежности було дуже спокійне, бо вбитих було цього свята коло 150 осіб, коли в минулім році було 354.

В Ню Йорку було покалічених від святочної стрілянини коло 500 осіб, а минулого року було понад 1,000.

Кажуть, що сильний дощ і тяжкі часи були причиною, що було менше стрілянини ніж бувало, а тим самим було менше нещасливих випадків.

ОВАЦІЯ СЕРЕД ДОЩУ.

ОЛБАНІ. — Ґовернор, Френклин Рузвелт, вернув до Олбані з Шикаґа серед зливного дощу, але це не перешкодило кільком тисячам демократів справити йому на стації величаву овацію як демократичному кандидатови на президента.

Рузвелт вернувши до дому і переглянувши коло 3,000 ґратуляційних телеґрам, взявся сейчас до роботи в справі виготовлення пляну виборчої кампанії, яка, як він каже, буде дуже завзятою.

ТАМАНІ ВИТАЄ СМИТА, АЛЕ ДЕРЖИТЬ З РУЗВЕЛТОМ.

НЮ ЙОРК. — На святочнім зібранню Тамані Гол відчитано листа ґовернора Рузвелта, який привитано рясними оплесками. Між іншими оплескував його теж і Ал Смит. Але коли прийшов до слова Смит, то аж гуділо від сили оплесків. Видно, що симпатії присутних були по боці Смита. Та позатим провідники Тамані Гол давали недвозначно до пізнання, що будуть голосувати на Рузвелта.

І ВОКЕР ЗА РУЗВЕЛТОМ.

НЮ ЙОРК. — Мейор Вокер, проти котрого внесено скаргу до ґовернора Рузвелта, і котрого судьба лежить в руках ґовернора, заявив, що якеби не було рішення ґовернора, він буде голосувати при виборах на Рузвелта, згідно з рішенням більшости партії.

ПРОТИФАШИСТІВСЬКА МЕТУШНЯ.

НЮ ЙОРК. — Перед памятником Ґарібалдія прийшло до бійки між ворогами фашизму і 100 полісменами, що стерегли памятника, перед яким мав говорити італійський амбасадор.

Наслідком метушні й бійки помер один з демонструючих, а одного полісмена, тяжко раненого, відвезено до шпиталю.

ЖЕРТВИ ТОРНАДА.

ВАШИНҐТОН (Кензас). — Торнадо, який захопив Вашинґтон кавнті, знищив 50 бизнесових будинків і 75 мешкальних та вбив 7 людей.

ТРЕБА ГОВОРИТИ, БО НЕМА ГРОШЕЙ.

ВАШИНҐТОН. — Президент палати послів Ґарнер, демократичний кандидат на заступника президента, буде мусів вибратися в довшу подорож, щоби виголошувати аґітаційні бесіди зприводу президентських виборів. Кажуть, що демократи не мають грошей на вибори, тому прийдеться накладати більше промовами ніж грішми.

ТЕПЕР ГІРШЕ ПОЛОЖЕННЯ НІЖ В 1776 РОЦІ, КАЖЕ ТОМАС.

КЛЕМЕНТОН (Ню Джерзи). — Нормен Томас, соціялістичний кандидат на президента, підніс у своїй бесіді, виголошеній зприводу свята независимости, що тепер переживаємо в Америці гірші часи, ніж ті, в яких зродилася декларація незалежности. Він казав, що обидві головні партії нічого не роблять, щоби відвернути від Америки катастрофу та дати роботу 12,000,000 безробітним, а думають тільки про пиво й віску.

ПРОПАВ ЯХТ НА МОРІ.

НЮ ЙОРК. — Понад 100 ріжних суден прибережної сторожі пошукує за яхтом, котрий вибрався з Монток Пойнт до Бермуди разом з 7 моряками. Побоюються, що яхт пропав підчас бурі.

ЗАДОВОЛЕНІ: ВІРИТЕЛЬ І ДОВЖНИКИ.

ДЖОЛІЕТ (Илинойс). — Ґросерники, Антін і Джан Ґрогар, браття, впали на добрий помисл і матимуть гарний дім і сквітованих довжників. Ото почали будувати підчас теперішньої депресії склеп і втягнули до роботи всіх своїх довжників, які радо їм допомагають збудувати дім, а разом з тим позбуваються довгів.

НЕ ДАЮТЬ ПРОПАДАТИ АРМІЇ СПАСЕННЯ.

НЮ ЙОРК. — Заряд Салвейшен Армі був у немалім клопоті, бо виходило, що не збере навіть $600,000, себто тої мінімальної суми, якої треба на продовження діяльности організації. Збірка добігає осьмого тижня, себто кінця. Та в передостаннім тижні жертви збільшилися і можна вже твердити, що буде зібрано навіть більше ніж $600,000.

ВИБИРАЮТЬСЯ ЛІТАКОМ В ЛЕТ ДОВКОЛА СВІТА.

НЮ ЙОРК. — Два військові летуни, Джеймс Метерн і Бенет Ґрифин, ждуть на ліпшу погоду і готові кождої хвилі вилетіти з Флойд Бенет Филд в подорож довкола світа.

ПРИСУД У СПРАВІ ПІДКУПСТВА ПРИСЯЖНИХ СУДДІВ.

У Самборі запав присуд у процесі за підкупство присяглих суддів. Катерину Шмідову і Марію Копач (сестри Анни Топорович) засудили на кару по 3 місяці тюрми, Вінкентія Чайковського на 6 місяців, Володимира Монастирського на 4 місяці вязниці. Інших обвинувачених: лікаря д-ра Ад. Фухса, Агн. Чайковську, Ант. Таддлу та кількох присяглих суддів увільнили від вини і кари.

ВИСТУП ШКОЛИ НАЦІОНАЛЬНИХ ТАНЦІВ НА ПІДКАРПАТТЮ.

Як свого часу народні пісні зробили величезне враження, таксамо тепер роблять кольосальні враження наші рідні танці, якими не може повхалитися будьякий народ, бо вони своєю красою перевищують танці багатьох націй. Вже в первісних часах наші прапрадіди присвячували танці всім радісним хвилям: віддавали честь жертвенникам, танцювали перед своїми камяними богами і після переваги над ворогом. В танцях відбивалася душа народу. Пригадаймо собі, скільки то подиву і признання здобули ми серед тих народів, з якими жиємо, само тільки добре не вивченою й невитонченою „коломийкою". Але тепер, коли наша молодь знає кільканацять добре вивчених танців (аркан, коломийка, гопак, гонивітер, козачок подільський, катерина й інші), ми можемо сміло виступити. У вивчені має велику заслугу учитель інж. Кість, який тепер перебуває на Підкарпаттю.

ХИТРА КРАДІЖ.

Терціян жіночої семинарії в Станиславові, Барковський, одержав з каси філії Польського Банку кілька тисяч золотих на виплату пенсій учителькам. На сходах якісь три незнакомі, кинувши кілька монет, звернули увагу терціяна, що він згубив гроші. Коли Барковський схилився, щоби піднести гроші, злодії виняли йому зручно з кишені 2,100 зол., яких брак він завважив щойно в школі. Поліція викрила, що одним із злодіїв був Владислав Рибчинський, якого арештували.

„СТШЕЛЬЦИ" ГУЛЯЮТЬ.

Дня 13-го травня вечером в Сокільниках, пов. Підгайці, „Стшельци" почали бійку з українськими хлопцями, а маючи кріси, створили боеву лінію й почали стріляти. По кількох стрілах дістали порядну відправу і мусіли ліквідувати фронт.

ВБИВСТВО НАРЕЧЕНОЇ.

В селі Красові, горохівського повіту (Волинь), Іван Білоус підчас суперечки так тяжко побив свою наречену Домку Демчуківну, що вона в кілька годин померла внаслідок ран. Убийника арештовано.

ВБИВСТВО ЧЕРЕЗ ДІВЧИНУ.

В селі Новочеських Новоселках (Волинь) підчас забави виникла між парубками через одну дівчину бійка, підчас якої вбито якимсь тупим знаряддям господаря Данила Павловського. Справців вбивства, Савіцького й Олійничака, арештовано; третій, Малис, утік в невідомім напрямку. За ним ведеться погоня.

РОЗПРАВА „ПРОФЕСІЙНОГО ЗАЛІЗНИЧОГО АТЕНТАТЧИКА".

У Відні почалася розправа проти Сильвестра Матушки, спричинника залізничих катастроф біля Бія Торбаль і Ітеборгу. В тих катастрофах згинуло багато людей, а більше як сто було ранених. Увесь час розправи Матушка рухає устами, наче розмовляв сам зі собою або молився. Матушка родився у Югославії в 1892 р. Був народнім учителем із платнею 80 кор. місячно. На війні був дуже відважний, за що й відзначили його ордером „Сіґнум Лявдіс" і малою срібною медалею. Обвинувачений широко описує битви, в яких брав участь, і з одушевленням каже, що в одній з них згинуло 20 старшин. Після війни торгував нафтою та сілю і доробився великого майна. Підкладав бомби під поїзди, щоби прославитись атентатами, зрештою йому, мовляв, появився Бог у візіях і велів сповнити велику місію. Ця місія це: знищити атеїзм. Коли жінка Матушки, покликана на свідка, переходила попри обвинуваченого, Матушка зірвався нараз і післав їй рукою два поцілунки. Акт обвинувачення каже, що в слідстві сказав Матушка м. і.: Троцький зробив кілька замахів і став міністром. Він (Матушка) буде теж міністром. При відчитуванні тих слів Матушка зірвався та з усміхом притакнув: „Так, я це говорив!"

ПОЛЬСЬКІ КАТОЛИЦЬКІ КСЬОНДЗИ Й ХРИСТІЯНСЬКА ЛЮБОВ.

Польський канонік при архиепископаті в Варшаві, Мешко Узерський, видав для польських каликів новий молитвенник, у якому перша молитва звучить так: „О, Господи, дай нашим плечам силу, нашим канонам далекосяглість, тенкам витревалість, отруйним ґазам успішність і дай їм уже, що тільки є в Твоїй силі. В імя Твоєї великої любови зроби, щоби ворог падав, мов підкошена трава, Твоєю справедливістю. Перетвори землю й жінки ворога в неплодовиті, дай, щоб його діти жебрали, а його дівиці хай будуть збезчещені. Дай, щоби його кулі і стрільна падали на траву, як ягнятка, а наші щоби були тиграми кровожадними. Наша душа є така, як перед тисячу роками: вона ненавидить ворога і ніколи їм не простить. І ти не прощай безбожникам, тільки карай їх, як повстануть, щоби нам шкодити й не заборонюй нам, щоби ми змогли зробити їх недостойними, нині і присно і во віки віков, амінь".

СТРАШНА РОДИННА ТРАҐЕДІЯ В БОТРАДІ.

Франтішек Стршіба, управитель експозитури державного жеребинця в Ботраді (Підкарпаття) пару тижнів тому застрілив револьвером свою півторарічну доньку, поранив свою жінку, а потім відобрав собі життя. Вчинку цього допустився Стршіба в пянім стані. Передтим — як кажуть — жив Стршіба з жінкою в найліпшій згоді. Жінка хотіла йти з дитиною до лікаря і заборонювала свойому чоловікови, щоби в такім пянім стані її до лікаря відвів. З того повстала сварка, а дальшим наслідком було вбивство і самовбивство.

ЯЗИКОВИЙ „ВОПРОС" У СЛОВАКІВ.

І Словаки діждалися язиковочо „вопроса", який, як здавалося, омине їх культурне життя. Причиною неожиданого вириненя згаданого питання у Словаків сталися правописні правила, які минулого року затвердило міністерство шкільництва, а які виробила мовна комісія Матиці Словацької в Турчинськім св. Мартині. Один із членів тої комісії виступив з критикою виданих уже правил. Йому здавалися деякі правописні правила не зовсім опертими на середньо-словацьких говорах, а це дало причину до підозріння, що в правописні словацькі правила вкралися чехізми.

Це використали на цьогорічних загальних зборах Матиці словацької в травню „глінковці". Вони прийшли зорганізовано у великім числі на збори й ухвалили мовній комісії недовіря. З тої то причини не лиш учені чеські, але також словацькі виступили з того старого культурного товариства, а тепер такі культурні діячі, як Годжа і Штефанек, думають над оснуванням нового товариства.

ЯСТРУБ НАПАВ НА ХЛОПЧИНУ.

В місцевости Симпсон, Саск., трапилася така подія: Сімлітній хлопчина Осипа Галаса вибрався нищити гнізда ворон. Несподівано натрапив на гніздо яструба, який саме у той час надлетів і кинувся на хлопця. Спершу вбив кігті в лице дитини, а опісля виклював йому око. Нещасну дитину відвезено до шпиталю в Саскатуні. На думку лікарів, стан її є грізний.

ЗА ШПИГУНСТВО.

Військовий суд у Вильні як суд наглий засудив бомбадієра Михайла Литвинкова на кару розстрілу за злочин шпигунства. Президент Мосціцький не скористав з права ласки, наслідком чого присуд виконали.

ЗАСТРІЛИВ СВОГО ПРИЯТЕЛЯ.

Коло Берегова (Підкарпаття) один студент запросив до себе свойого товариша з берегівської ґімназії. Студент Гомоцький, як господар, щоби ліпше забавити свого гостя, приніс стрільбу свого батька. При оглядинах стрільби впав вистріл, наслідком чого товариш-гість, родом з Вишкова, помер.

СТАТИСТИКА ЧЕСЬКИХ ЗАХОРОНОК НА ПІДКАРПАТТІ.

Як відомо, на Підкарпатті жиє 35,000 Чехів і 448,000 Українців. За останні роки побудовано на Підкарпаттю 53 чеські захоронки, отже на 600 Чехословаків припадає одна захоронка; в той самий час на 11,200 душ українських припадає теж одна захоронка.

БАНДИТИ ЗРАБУВАЛИ ШПИТАЛЬ В ЕДМОНТОНІ.

Перед шпиталь Мізерикордія в Едмонтоні заїхали в білий день два бандити і коли один чекав в авті, другий увійшов до канцелярії в шпиталі і там напав на касієрку, від котрої забрав $2,061. Був перебраний за жінку. Після грабунку бандити спокійно виїхали на місто, де на очах людей заміняли плиту з числом у другого авта і відїхали.

ПОЛЬСЬКА ПОЛІЦІЯ СТРІЛЯЄ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН

РОЗПОВСЮДНИЛАСЯ ЧУТКА, ЩО В ПОЛЬЩІ ВІДНОВЛЕНО КРІПАЦТВО.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Польська влада примусово зігнала селян на ремонт шляхів біля Лісок у Східній Галичині. З цієї нагоди було розповсюднено чутку, що в Польщі відновлено з 1 липня кріпацтво. Це викликало заворушення серед селянства. Особливо значні забурення були недалеко Лісок біля великого хреста, поставленого в память звільнення селян з кріпацтва. Носилися чутки, що цей хрест буде знищений й тому селяни старалися боронити його від уявленної напасти чужих людей, проганяючи всіх невідомих людей, що зявлялися недалеко хреста.

Підбурені аґітаторами селяни озброїлися вилами та іншими господарським приладям і рушили до двох місцевих фільварків. Але тут поліція стрінула їх стрілами, а потім перевела арешти. Подібні заворушення відбулися й в інших околицях. Дотепер підраховано, що поліція вбила 5 селян, 8 тяжко поранила, а 58 арештувала як верховодів.

ПОЛЬЩА РОЗСТРІЛЮЄ „ШПІОНІВ".

ВАРШАВА (Польща). — За „шпіонажу" на користь Росії розстріляно Сергія Петрикова 35 літ та С. Стапчука 20 літ. Третьому засудженому кара смерти замінена доживотною вязницею. Лише недавно в Польщі був розстріляний майор ґенерального штабу Дембровський, якого обвинувачено було за орґанізацію шпіонської ґрупи на користь Радянщини.

БОЛЬШЕВИКИ ПРАЦЮЮТЬ В МАНДЖУРІЇ.

ХАРБІН (Манджурія). — Манджурський уряд опублікував документи про большевицько-московську працю в Манджурії. З документів тих видно, що Москва наслала багато аґітаторів у Манджурію, які орґанізували спеціяльні комуністичні відділи з Росіян, Китайців, Корейців, Монголів і т. п.

Завданням цих банд є висаджувати в повітря мости, руйнувати залізниці, ріжні установи та будинки публичного й державного значіння, шпіонувати на користь Москви, друкувати фальшиві гроші та інші цінні папери, щоб тим робити фінансове заміщання й крізу. В повідомленню уряду подається точні данні й факти про таку діяльність комуністичної Москви в Манджурії, а разом з тим показано, як Японія бореться в Манджурії з тим хаосом, що там хочуть викликати большевики.

В ЛЬОЗАННІ ЩЕ ДАЛІ ТОРГУЮТЬСЯ.

ЛЬОЗАННА (Швайцарія). — В Льозанні далі тягнуться переговори в справі военних боргів та репарацій. Вже кілька разів здавалося, що прийшов кінець переговорам, але завдяки зусуллям головне Мек Донелда вдавалося цю надзвичайно важну конференцію вратувати. Тепер навіть Мек Донелд утратив свій оптимізм і признає загрожуюче становище конференції.

В той час, як Франція та Німеччина торгуються в справі репарацій, Італія знову робить своє предложення скасувати негайно всі репарації й драстично зредукувати міжнародні военні борги. Справа боргів зачіпає головно Злучені Держави, а тому Европа без Америки не зможе рішити цієї справи.

ВЕЛИКА ДЕМОНСТРАЦІЯ ПРОТИ УРЯДУ ФОН ПАПЕНА.

БЕРЛІН (Німеччина). — Заходами уряду фон Папена й по постанові вищого суду застановлено на кілька днів ґазету „Форвертс". Така кара спіткала ґазету тому, що вона подала карикатуру, на якій уряд фон Папена дає гітлерівцям гроші на нову уніформу з фондів, які створено зі зменшення допомоги безробітним. Уряд це вважає образою для себе й для президента Гінденбурґа.

В протестаційнім поході брало участь понад 150,000 соціялістів-демократів та большевиків. Це перший раз по війні зійшлися на демонстрації соціял-демократи та комуністи.

ПОДАТКИ ПРОТИ ІРЛЯНДІЇ.

ЛОНДОН (Англія). — Майже всіма голосами послів Парляменту ухвалено високе мито на довіз сирівців та ріжних фабрикатів з Ірляндії до Англії. Це мито впроваджується на покриття тих сплат за землю, які Ірляндія робила англійським землевласникам, за конфісковані в них землі. Мито на все буде виносити 100% вартости ірляндського експорту до Англії.

Розповсюднилася чутка, що Де Валера наказав гроші, які поступають від хліборобів на сплату за землю, складалися в окремий фонд, бо може їх доведеться віддатави Англії, як ухвалить розємний суд, на який очевидно Де Валера погодиться.

ОБКИДАЛИ КАМІННЯМ КОРОЛІВСЬКУ ПАЛАТУ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Партія Авереску врядила патріотичну демонстрацію перед королівською палатою. Проти авересканців демонстрували члени селянської партії, які обкидали камінням королівську палату. Сам король наказав ґвардії розігнати демонстрантів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РАДИ ДОБРА ЗАГАЛЬНОГО Й У. Н. СОЮЗА

Від кількох місяців відбуваються по ріжних місцевостях сходини Союзовців, на яких дебатуємо про те, що треба зробити, щоб забезпечити нашій орґанізації добру будучність. А разом з тим радимо спільно над тим, що треба зробити, щоб Союзовці могли мати в Союзі забезпеку і поратунок у часах такої матеріяльної скрути як та, яку доводиться нам переживати.

Нелегка це штука говорити в часах, коли є тисячі членів, котрі прямо голодують, про підвишку членських вкладок, хочби й найменшу. Цеж добра нагода для тих, котрі тільки чигають, щоби внести заколот у нашу орґанізацію.

Та орґанізаційні поїздки виказали наглядно, що загал Союзовців зробив великий поступ. І тому ніяка демаґоґія їх не чіпається. Виявилося, що Союзовці, котрі найбільше бідують, і не мають роботи роками, мають найбільше розуміння для тої реформи, яку тепер Головний Уряд У. Н. Союза рад би перевести. Саме найбідніші й ті, що вже тепер потребують допомоги, пізнали, що переміна старого роду обезпечення на новий, є одинокою доцільною і справедливою розвязкою справи допомоги безробітним членам У. Н. Союза.

Загал нашого членства переконався, що Головний Уряд не хоче викидати членів з нашої орґанізації, але хоче їх за всяку ціну при ній придержати. У. Н. Союз не хоче касувати нічого, що було і є добре в нашій орґанізації, але хоче завести те, що є модерне, розумне й справедливе. І Головний Уряд не береться нічого накидувати членству, а тільки вважає своїм обовязком піддати йому під розвагу пляни кращого забезпечення членства.

У. Н. Союз хоче теж узятися за нові способи притягнення молоді до У. Н. Союза. А робить це не тільки з інтересу орґанізації, але й тому, що це вже найвища пора, щоб наша іміґрація старшого покоління перевела основну ревізію свого пасивного відношення до молоді. У Н. Союз виступає з певними плянами, з яких цілком певно нічого не вийде, якщо загал їх не схоче поперти своїми уступками, зверненими в бік молоді. Перед старшим поколінням стоять важні завдання до виконання, бо ми щойно тепер беремося за підховання нового проводу в Америці, того, що продовжатиме нашу працю і шануватиме наші ідеали. Назагал члени У. Н. Союза вже розуміють, що це завдання прийдеться виконати головно тим, котрі належать до Союзової громади. І це є запорукою, що повинно вдатися те, що У. Н. Союз, а що має забезпечити істнування У. Н. Союза й української іміґрації в Америці.

РІДНА ШКОЛА — НОСИТЕЛЬКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ТРАДИЦІЇ

Слово Голови „Рідної Школи" радника Ілі Кокорудза на Ювилейній Академії „Р. Ш." у Львові 15 травня 1932.

Вага і значіння „Рідної Школи" стали вже добре знані українській суспільности західно-українських земель. Доказом цього низка свят по містах і селах Галицької Волости, якими вшановано 50-ліття „Рідної Школи". Сьогодні Світлий Комітет українських культурно-освітних центральних установ уладив Академію в духовому центрі західно-українських земель, у Львові. А зробив це не тільки з тої причини, що тут є осідок Головної Управи „Р. Ш." і всіх центральних українських національних установ, але й тому, що Львів відіграв далекосяглу ролю в історії давньої володимирсько-галицької держави і високо держав національний прапор в бурливих століттях після її упадку.

Дійсно сильною і могутньою була володимирсько-галицька держава. Її перший володар — князь Роман славився наймогутнішим володарем на Сході Европи. Його слава сягала до Риму. Його син—Данило приняв від Папи королівську корону. А наслідник короля Данила князь Лев був так могучий, що ходив походом аж на Краків і Шлеськ і прилучив до своєї держави Закарпатську Україну. Яке значіння мали наші князі Романовичі, свідчить про це найліпше лист писаний в 1323 р. польським королем Локетком до Папи, в якім він жаліє, що не стало в живих князів Андрія і Льва, що були „непоборимим щитом" проти татар, стверджуючи таким чином, що українські князі були „передмурем християнства".

Рівнобіжно з богацтвом і могучістю розвивалася також культура у Володимирсько-Галицькій Державі, просвітою і культурою додержувала вона кроку київській державі. А культура в київській державі якої найкращим памятником є церква св. Софії в Києві, мимоходом кажучи, старша від Марійського костела в Кракові, була оперта на культурі візантійській і була так висока, що промінювала на сусідні держави, зокремаж на Литву і Московщину і зовсім не була нища від культури на Заході. Бо старалися про неї такі висококультурні князі як Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Ізяслав київський.

Дерево просвіти і культури було таке могутнє, що видавало рясні овочі і по втраті державної самостійности Володимирсько-Галицької України, доказом чого є на Волині такі культурні осередки, як Луцьк, де в 1429 р. відбувся зїзд европейських монархів, відтак Остріг, де князь Острожський оснував славну острожську академію і де вийшла славна Біблія Острожська, знана й уживана майже в цілій Славянщині; а в Галицькій Землі такий культурний осередок, як як наш город Львів, де вславилася братська ставропигійська школа, яка достарчувала учителів навіть для Могилянської Академії в Київі. Ця Академія була найкращим виявом високого рівня культури на Придніпрянській Україні, де про культуру і просвіту дбали такі оборонці віри і народности, як гетьмани України Сагайдачний, Хмельницький, Виговський, Самійлович і особливо Мазепа. Подяка отже належить Світлому Ювилейному Комітетові за те, що дав нам притоку пригадати собі при цім Ювилейнім Святі нашу давну культурну минувшину та усвідомити собі, що український народ не походить тільки що з найновіщих часів, але що є давним культурним народом, що має за собою тисяч літ культурної праці, і що заслужився для Европи більше, ніж який інший сусідний нарід, і що тому гордо й достойно може носити голову в почуванні своєї хоча многострадальної, але многозаслуженої минувщини і свідомої творчости славних предків.

Те все підносить нас на дусі і додає нам надії на відзискання славної минувшини, що важніше — хоронить нас від асиміляції від винародовлення.

Велика і прегарна наша історична традиція і на ній слід виховувати нашу молодь. Та в такій правдивій традиції може виховувати молодь тільки рідний учитель в рідній школі.

Бо — як кажуть розумні педагоги, — тільки рідний учитель в рідній школі схоче і зможе навчити молодь любити і шанувати історичну традицію, любити свій нарід і для нього працювати, зможе і схоче привязати молодь до своєї церкви і обряду; тільки учитель в рідній школі буде щиро старатися виховати молодь на пожиточних, ощадних, тверезих, активних громадян своєї нації; тільки рідний учитель в рідній школі зможе защіпити в душі і серця молоді характерність, карність, солідарність і єдність в народньому житті та лицарську непохитність і неустрашимість у змаганнях свого народу аж до самопожертв за здійснення найвищих національних ідеалів.

Не дивно, що і державні народи кромі державних шкіл основують ще й приватні, щоби виховати молодь у своїм дусі, знаючи, що молодь усе іде в перших рядах у змаганнях народу. Хочби вказати на отсі події:

Коли німецькі князі і поет Ґете склонили голову перед завойовником Наполеоном, німецький фільософ Фіхте звернувся зі своїми промовами до молоді, щоби ратувала німецький нарід від занепаду. Коли прийшов 1848 рік і з ним „весна народів" — перша молодь станула на барикадах Відня у боротьбі з абсолютизмом, зробила це з любови до вітчини. З любови до вітчини започакувала болгарська молодь в 70-тих роках минулого століття боротьбу за визволення з турецького ярма. З любови до України гинула українська молодь на шибеницях в Росії і мучилася на засланні в Сибірі. З любови до вітчини молодь Галицької Землі з Маркіяном Шашкевичем на чолі розпочала відродження літератури у народній живій мові, познайомила Галицьку Україну з ґеніяльною творчістю Тараса Шевченка і розвивала його культ; з любови до нашої славної минувшини наша молодь у часі світової війни утворила численні ряди Січових Стрільців для висвободження вітчини; у нас молодь з любови до вітчини тисячами вигинула в чотирокутнику смерти, а в числі 300 разом лягла головами під Крутами у боротьбі проти большевиків.

Ясна річ, що виховання молоді є найважнішим чинником в існуванні і розвитку народа. Отже і наше громадянство повинно собі добре засвоїти значіння і завдання нашого Товариства „Рідна Школа", як найважнішої твердині, що має стояти на сторожі виховання нашої молоді. А є то твердині, що має стояти на сторожі виховання нашої молоді. А є то твердиня, що її не обороняться гарматами, лише мислею і словом, почуванням і любовю, християнською етикою і моральністю з одної, а щедрою жертвенністю з другої сторони. **Тому то всі верстви нашого українського народу без виїмки повинні одним фронтом стануть за тою твердинею і всіми зусиллями і жертвами укріпляти її!**

А тоді „Рідна Школа" зможе виконати ті високі завдання, що вложив на неї український народ, тоді зросте вона в повагу, значіння і авторітет, а з її голосом будуть числитися й інші культурні народи.

А коли „Рідна Школа" покриє цілий край сіттю шкіл ріжного типу і виховає тисячі молоді на чесних, розумних, характерних і свій нарід та свою вітчину люблячих горожан, то тоді наближемося до осягнення того найвищого національного ідеалу, який є ідеалом кожного культурного народу і який живе у серцях нас усіх. — Ще не вмерла Україна!

ЧИ ФРАНКО БУВ БЕЗБОЖНИК?

„Діло" (ч. 129. з 14-го червня ц. р.) під цим наголовком пише:

У звязку зі статею львівської „Неділі" (ч. 20) п. н. „Будуємо нагробник Франкові", обурюється „Нова Зоря" (ч. 41) на те, що в католицькому орґані закликається католиків до жертвенности на нагробни поета і громадянина, який „від перших хвиль свого виступу аж до смерти був у нас головним пропаґатором виразного атеізму".

Автор цього обвинувачення о. М. Каровець — василіянин. Мусимо погодитися з тим, що він студіюючи теольоґію й зачитуючись писаннями отців церкви, не мав нагоди, а може й охоти познайомитися із творчістю Івана Франка, а наклеп про його „атеізм", коли не виссав з пальця, то перейняв зі слухів, настільки автентичних і згідних з правдою, як „автентичним" і „згідним з правдою" є сплітка, буцімто Франко, лежачи на смертній постелі, відмовився від сповіди словами: „Щож на ти сказалаб молодіж, котру я ціле життя вчив не вірити в Бога"...? Не знаючи провідних думок літературної творчости й не розуміючи ідеалів громадянської праці Івана Франка, о. Каровець міг був спитатися від колізії з фактичним станом річи, колиб був запитав про те хоч би самого редактора „Нової Зорі", п. д-ра Назарука, що, як колишній здеклярований радикал, на творах Франка будував свій національний і громадянський світогляд. Д-р Назарук міг би поінформувати свого загонистого співробітника про те, що в цілій великанській спадщині Івана Франка нема ні одного твору, який припаґував би явний атеізм. Пан Назарук міг би відтак поінформувати свого несвідомого співробітника, що Іван Франко не тільки не був „пропаґатором атеізму", але при багатьох нагодах, і просто у клясичний спосіб у передмові до свого величнього „Мойсея" був пропаґатором релігійности, а одним з духових недомагань нашої молоді вважав недостачу зацікавлення серед неї... Святим Письмом. Правда, релігійність Івана Франка мала дещо відмінний характер і далеко глибший зміст від „релігійности" усяких митарів і фарисеїв, для яких він не мав милосердя, виступаючи проти тих, яких навіть малярі екстатично-релігійного середньовіча, не дивлючись на ознаки їхнього стану, малювали на „Страшних Судах" в орелі пекольного вогню, Франко боронив тимсамим поваги церкви й чистоти релігії перед блудом продажности й матеріялізму. У рамцях глибокої релігійности Івана Франка вміщувалося глибоке християнське почуття релігійної терпимости. Ціла низка величніх постатей зі справді християнською душею та поведінкою, як бачимо в його творах, — це ясні докази його палкої боротьби в імя християнської ідеї „рівности всіх перед Богом".

Франко осуджував негідників і нікчемників, не оглядаючись на становище, яке вони займали в громадянській чи духовній ерархії, не утотожнюючи осіб із церквою та релігією. Пан д-р Назарук міг був повчити свого співробітника, що Іван Франко ніколи в житті не був атеістом, атеізму не пропаґував, а тимсамим той великий і глибокий ум не міг би був навіть підчас своєї важкої недуги спромогтися на такий примітивний відрух проти сповіди як фраза, „що сказалаб молодіж, яку я ціле життя вчив не вірити в Бога?!" Тих слів не міг сказати і не сказав Іван Франко. Вони є таким же наклепом на нього, як запевнювання про його атеізм. Слова ці це апокриф, який колись стане міркою незгідного з льоґікою підходу до великого поета та громадянина; таксамо натягненим є порівнання палкого, вічно захопленого своїм післанництвом Франка зі здеклярованим циніком Вольтером.

Підсумовуючи твердження новозорянського публіциста, мусимо признати їх з ґрунту фальшивими, а його виступ проти загально-національного культу творця „Мойсея" і „Панських Жартів" крайне негромадянським, який мусить обурити навіть читачів „Нової Зорі" і на акцію будови Франкового нагробника не матиме найменшого впливу.

В. Будзиновський.

ЯК ЧОЛОВІК ЗІЙШОВ НА ПАНА

(Оповідання).

(22)

— Мм... мм... А той гофрат у Відни... чи це ваш свояк?

— Так трохи... Та це дуже далекий кіл у плоті. Це буде якось так, що він мій стрийко в другій лінії.

— Славна родина... На два боки славна. На один бік славна, на другий ославлена. Один ваш свояк займає в суспільности таке високе становище, а другий бандит, для котрого і шибениця замало! Чи ви читаєте часописи? Нині є там критика гайдамацької брошури якогось вашого іменника. Бог також чогось покарав імя Порубальських. Один окраса свого народу, цілої монархії, а другий його закала!...

Щастя, що Стефан відразу умістився був під крилатою пальмою в тіни. Інакше був би мусів зрадитися. Поблід, як стіна. Мусів держатися поруча крісла, щоби не впасти.

— Певно, певно, — ледви чутно вишептав. — Родина розрослася по цілім краю. Я мав двох товаришів Порубальських. Ми раньше і не чули один за одного. Як стали раз вичисляти наших предків, то таки дійшли до спільного прапрадіда.

— Довго то треба ждати, щоби стати адвокатом? — перебила дівчина.

— Вам з іспитом не пощастилося? — спитав Добринський.

Розмова про той безталанний іспит не могла бути для Стефана милою, ще в хаті, де він здобував для себе дівчину. Та всеж таки, коли розмова перейшла на цю його компромітацію, йому аж лекше стало, бо закінчилася розмова про його брошуру. Довше тих тортур був би не витримав. Кров, котра в його жилах майже вже застигла була, почала наново кружити.

— Тим разом я поклався, — сказав півголосом. — Був хорий, тай не вивчився добре.

Стефан вишептав це будьтоби соромлячися тою невдачею. Та він просто вже не мав сили говорити, так йому доїхала розмова про „добрих і лихих" членів родини Порубальських.

— Но, но, це дурниця, один іспит, — сказав Добринський. — Таке кождому може приключитися. Маєте на другий раз научку, щоби за дівчатами не дуріти... мм... мм...

Старий поклепав Стефана протекціонально по рамени і вийшов до сальону.

На Стефані сорочка, якби з води виймив. Хоч бери та крути. По цілім лици спливав піт.

— Яка я щаслива, що так скінчилося, — промовила Салька. — Уважайтеж тепер. Що було, те минулося. На дальше таких дурниць не робіть!

Кажучи це, покивала пальцем на носі.

Наглим рухом Стефан притягнув її до себе.

— Скажи мені, як з батьками справа стоїть? Є надія, що будеш моя? — спитав її на ухо.

— Це дуже можливо. Покищо, це нехай далі буде тайною між мною і вами.

— А Рудецькому ти вже сказала, що його не хочеш? Нехай не дуриться.

— Ще не сказала. І не було нагоди сказати, бо мені самій він ще не освідчився. Він лиш мамі і татови сказав.

— То скажи їм, що його не хочеш.

— Ще не можна! Тато мене ще не питався, чи я його хочу. Я не маю причини відповідати, як мене ніхто не питається. Тато мабуть доміркoвується, що я ним не дуже одушевлена і не питається, щоби заскоро не видобути від мене мого „ні"! Тато мабуть гадає, що, як та вода, капаючи, видовбає камінь, так той Рудецький вивертить для себе діру в моїм серцю. Відколи ви крутитиеся коло мене, зменшилася небезпека батькового напору в користь Рудецького. Батько все батьком і передовсім хоче добра для своєї дитини. Як зявився другий жених, то батько не схоче квапитися в користь першого, бо ануж той другий буде ліпший? Лише мама питала мене, кого я з вас обох воліла би. Мамі скажу... Ах, як то добре, що з тою книжкою так скінчилося.

— Як мамі скажеш? — спитав Стефан.

— Самі не знаєте як? Ходім до салі!

В тій хвили на веранду увійшов Рудецький. Від довшої хвилі запримітив був неприсутність Сальки і Стефана і шукав їх.

— Мабуть обоє залізли в якийсь кут — думав. — Може й голубляться. Треба зачати війну не на жарти з тим шубравцем-москалем!

Побачивши дівчину, підбіг до неї і сказав:

— Панно Сальцю, чи можу просити до кадриля?

— Я вже заанґажована — відповіла без намислу.

— Кого маю просити, щоби мати вас проти себе?

— Пана Порубальського.

Цього Рудецький не надіявся, бо вже танцювала з Стефаном першого кадриля.

— Що за безличність, так заарендувати панну для себе! — воркнув до себе. Стратив охоту до танцю. Відвернувся і пішов до карт.

— Панно Сальцю! — сказав Стефан. — Що тепер буде? Я заанґажував вже панну Владзю.

— Коли так, то ідіть, я лиш так собі сказала, бо не хочу гуляти з тим головусим. Мене ще прозвали би попадею!

На другий день Стефан побіг до редакції часописи, в котрій містив свої статті і сказав до редактора:

— Мій артикул підпишіть псевдонімом.

— Чому? — питає зачудуваний редактор.

— Так! це моя тайна. Так мусить бути якийсь час. Не хочу, щоби люди знали, що то я пишу.

— Алеж бійтеся Бога! — скрикнув редактор. — Це для нас зле і для вас не добре. Для нас ваш підпис є нині реклямою. Ви той розголос, який вже здобули такими статтями, скріпите новими працями. Це потрібне для кождого, хто хоче пускатися на політичну каріеру. Інакше будуть люди думати, що ви вже виписалися. Скажуть, „що знав, те написав і більше не втне". Це не добре!

— Ні, тай ні!

Стефан загрозив, що як його підпишуть власним іменем, то не напише більше ні одної стрічки. Ще й казав удержувати псевдонім в як найбільшій тайні також перед найближчими товаришами і приятелями.

Редактор зітхнув глибоко, рушив раменами, погладив долонею світлу лисину, почіхався в голову кісточкою олівця, відтак самим олівцем і післав до друкарні приказ, щоби підпис „Порубальський" змінили на „Безпринципний".

Мов тяжкою недугою повалений, редактор сидів з головою схиленою на груди і важко дихав.

— От у мене сухоти, незадовго умру, змушений покинути роботу для робітнього люду, а тут наслідника нема. Нема людей з характером. Я думав, що той перебере роботу, а він... нема правди на цім світі!

Вогкі очи редактора піднеслися і впялилися в образ, котрий висів над бюрком. Був це портрет ідейного провідника партії, до котрої належав наш редактор і Стефан.

— На що ти, апостоле, напрацювався, на що ти терпів ввесь свій вік за народню справу?! Чи на те, щоби перед самою смертю, ось так, як і я, бачити, як нівечаться твої заходи і як всьо в порох розлітається?

Успокоївся аж тоді, коли до свого апостола написав довжезного і слезотечивого листа про безхарактерність і безпринципність людей, про безвихідність справи і безвиглядність всеї роботи. Крім того дописав до статті „Безпринципного" коротку на три шпальти замітку, що то неморально, як автор скриває своє імя і ховається за пліт псевдонімів.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

I.

МІЖНАРОДНА ВИСТАВА В ШИКАҐО И УКРАЇНЦІ.

Дня 1 червня 1933 р. буде отворена Міжнародна Світова Вистава в Шикаґо, яка триватиме до 1 листопада 1933 р. Влаштовують її в память столітньої річниці заложення міста Шикаґа.

Отсю виставу називають офіціяльно „Століття Поступу". Вже сама назва вказує на те, що це буде своєрідна вистава, якої ще в світі не було. Це буде вистава того, як на протязі останнього століття наукові досліди піднесли світ до небувалих височин на ріжних ділянках людського життя.

А обставини складаються так, що саме місто Шикаґо числе всього 100 літ. І вистарчить поглянути на побудований на виставовій площі малий форт, який істнував тому 100 літ, і порівнати його з теперішнім Шикаґом, яке розвинулося з цього форту, щоби наглядно переконатися про величезний поступ, яке зробило людство на протязі останнього століття. Цеж бо маємо до діла з містом, яке має кілька мілюнів населення, високі хмародери, чудові музеї, театри і т. п.

Це буде вистава, якою вже зацікавилися не тільки всі американські стейти, але й всі чужинецькі держави, головно европейські. Цілий культурний світ слідить за цею виставою, що має виказати поступ століття, ту силу, якою є наука, яка довела до цього величавого поступу.

Річ природна, що цею виставою зацікавилася теж і наша іміґрація в Америці й Канаді й старий край. А в Шикаґо завязався вкінці ще й виставовий комітет, котрий рішився повзяти ініціятиву в справі зорганізовання української участи в тій виставі. В першу чергу треба було побороти деякі трудноші, бо до участи у виставі допущено тільки держави, а ми є бездержавним народом. По довгих стараннях вдалося вкінці через Вашинґтон дістати дозвіл на репрезентацію „України". Значить і ми матимемо змогу виступати на тій світовій виставі нарівні з державними народами.

Щоби надати нашим змаганням взяти участь у виставі більш серіозний характер, засновано корпорацію, з капіталом $50,000, яку названо "Ukrainian Chicago World's Fair Exhibit."

Корпорація здає собі добре справу з того, що вона не в силі виконати своїх плянів без матеріяльної і моральної допомоги з боку цілої нашої іміґрації в Злучених Державах і Канаді й старого краю. Цеж треба би побудувати гарний павільон в українськім стилю, як і треба спровадити з краю богато ріжних експонатів з ріжних ділянок нашого культурного чи господарського життя, щоби виказати наш поступ. Заряд вистави згодився уже відступити нам на це потрібну площу даром.

Кошти, получені з влаштованням вистави, можна би потім покрити з ріжних концесій й нашої частини в доходах від вступів.

Крім того нам призначено в найкращу пору, бо літом, підчас вакацій, "Ukrainian National Week", в якім буде можна влаштувати в Солджерс Філд „Український День", величаву виставу з українськими хорами і танковими пописами, з якої можуть прийти десятки тисяч доходу. Цеж міліони людей приїжджатимуть оглядати ту виставу.

Не треба довго розписуватися над тим, що така вистава мала би велике значіння для пропаґанди української справи і української культури. Тому Український виставовий Комітет в Шикаґо уважає, що цею справою повинно занятися ціле громадянство. І тому пропонує, щоби повстав в Злучених Державах **Загальний Виставовий Комітет**, який перебрав би провід у цілій тій акції, а льокальний шикаґовський комітет став би тоді до помочі тому Загальному Комітетови.

Отті думки піддаю нашому загалови під розвагу і прошу всіх тих, що розуміють вагу цеї справи, забирати щодо неї прилюдний голос.

Д-р Мирослав Сіменович,
Шикаґо, Ілл.

— Мамо, що їдять горобці?
— Те, що знайдуть.
— А як нічого не знайдуть?
— То їдять що іншого.

НОВИЙ ТИП УКРАЇНЦЯ.

Читаю в компетентній газеті обіцянку компетентного чинника: „Створжими нови тип Україньца!" — і здвигаю плечима. — Чи одно вже обіцювали „творжиць", навіть „радосьне" — а все якось сходило на пшик.

Аж якось підчас свят іду побі через одно бойківське село. Приглядаюся до рідного бойківського племени, що колись „скакало по легойки", а тепер чомусь уже й ходити не спромагає... Нараз чую якийсь ніби крик, ніби спів, а далі якісь ніби маршові кроки. Що за мара? — гадаю.

І зпоза закруту, що біля стодоли Щербатого Николи, виходить одна чвірка, друга, ще й пів третьої. Голови догори, на плечах у кождого щось ніби кріс... Шевський дух пана Боґа хвалі — аж крикнула моя скромна особа. — Привид, чи що?

Та ні, не привид. Ось у першій чвірці маширує Микита, а там дальше Юрко, Гринько, Максим, Павло, Яким... Бють ногами, аж болото поверх них скаче, ще й співають на все горло:

Там щельці каньоські машерують
Би вишукаць кватири в селі!...

Аж мене за серце вхопило. Що сталося з хлопцями? — гадаю. Всі, рахувати, мої добрі знайомі. Зо всіми колись чоловік худібку пас, в кічку грав, по чужих городах та по садах лазив. З Якимом і Павлом навіть недавно у читальнянім виділі засідав.

Повертаю на загороду знайомого Пилипа Гикавого, питаю, що і як.

— Та то, каже Пилип, вни до тих якихос щельців поприставали. Бо то ніби тепер якес таке право вийшло, жи польський цісар хоче собі двояке восько мати. Тото припісове, жи служит при штанді, ведлук, рахувати, оборони краґової, і тото друге ніби щельці, жи має бути ведлук шандарів тай тих панів з повяту.

— Якто?! — аж підскочив я. Нащо їм того?

— Ба, ци я знаю, на що? От приїхали колис в неділю тоти пани, шандари згонили нарід до школи, а тогди кажут людьом: Запишітсі люди до того щельца. Питают люди: А на що сі до того записувати; як вам буде треба когос до воська, то си го возьмете й так. А комісар з потяту — такий з червоним носом — каже: Не, людочкі, тото потрібне ведлук порьидку в ґміні. Думали людкове, але ніхто якос до того ни приставав. Кождий си меркуе: Ведлук порьидку — то, є в селі віт, асесорі тай присьижні, а як ми сі до того позаписуеме, то ще можут на ґміну наложити який новий податок, бо то ніби й на таке праватне восько треба спенцу. Тай так, кажу, ніхто сі до того ни пикав, а пани поїхали си ґет.

— Али якос за дві ци за три нидилі такий сі тото заложило в селі. Отой, знаете, Дончук, жи то маеток протратив, бо хотів по панцки жити, тепер ни має нічо і шукає якоїс пенції; Гаврило Королів фурт хоче вітом бути, а якос му сі то ни вдає, бо ще гій за дурний та за шмаркатий ведлук печьиткі, а онтой недомотаний Самусів Гринько присеґнув фальшиво тай за то був суджений на штири місьиці кременалу. Яким мав якис арешт за ліс, Максим хотів позичкі в повяті. Кождого якас потреба притисла тай сі позаписували.

— А потому віфасували в повяті такі круглі шепки тай втинкі з ґверів, що то шандари від равбшіців повідбирали давнішими роками, тай зачьили робити зецирку.

— Тепер тоти щельці то ще гирші від шандарів. Віґойкують по селі як ніч Божа, робйит всьику пакість, а скажи що — зараз стрілеют. Таку тепер міць мают. Або ходьит попід хати та пишут за то и якіс салітарні поржондкі, та дают шандарам, а шандари подают на кару.

— Али колис було в казеті, жи то так довго не може бути, бо то нарід ни вітримає довго таку коньирацію. Відав правду писала та казета, бо якби то так довше мало бути, то знищьит нарід до щенту.

Я попрощався з Пилипом і пішов далі селом. Команди вже не було чути на вулиці; видно — муштра скінчилася. Тільки на однім перелазі недалеко коршми два не надто тверезі парубіки виґукували на все горло настроєву пісоньку:

Ци пані мешка сама,
Ци з вами ще хтось є!...

На кінці кожної строфки вівкали, аж луна йшла горами. Я й не зчувся, як і сам почав підтягати „Ци пані мешка сама"...

І в дусі я мусів признати, що компетентні чинники таки часом додержують слова. Новий тип Українця вже ніби є. — Який же він подібний до старого типу — ну, скажім, сусідніх народів!...

А може ні?

(„Новий Час"). **Іван.**

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Відділ 204 повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в четвер, 7. липня ц. р., в год. 8.30 ввечір, в У. Н. Р. Клюбі, 46 Ст. Маркс Пл. Кождий член має явитися на тих зборах, та вирівнати залеглі і біжучі членські вкладки, бо в противнім разі буде суспендований. — Іван Тураш, кас.

Професор, старий та трохи приглуховатий, питається студента, який прийшов до іспиту:

— Як називаєтеся?
— Капуста.
— Як?
— Капуста Іван.
— Як? Не чую.
— Капуста! — кричить студент.

Професор сміється щиро.

— Чому пан професор сміються?

— Бачите, мені причулося, що ви називаєтеся капуста...

—o—

Господиня (до наймички): Чому ти покинула попередню службу?

Наймичка: Бо в тих панів був дуже нечемний синок, насипав мені в око піску крізь дірку від ключа.

ДЕЩО З ІСТОРІЇ МИЛА.

Мило — важний культурний винахід. Хтось сказав, що на основі того, скільки який нарід зуживає мила, можна говорити про степень культури того народу.

Здавалося би, що мило винайшли щойно в часах, коли люди стали більше дбати про тіло, плекати його, що тоді з конечности стали оглядатися за чимсь, що вдержувало би тіло свіжим і здоровим. Тимчасом з історії старинних часів довідуємося, що мило робили люди далеко давніше. Цікаве, що на перші сліди мила натрапляють історики не в старинній Греції або Римі, а в далекій **Ґалії** (себто нинішній Франції, Бельґії, а від 6-го століття й ґорішній Італії до Адиґи) й **Ґерманії** (краї біля півн. Дунаю і Сх. Рену аж до Висли). З тих країн спроваджували Римляни мило до 75-го року після Христа.

Перший учений, що описав мило, був Пліній Старший (родився 23-го року після Христа, згинув 79-го року підчас вибуху Везувія. Він написав 37 книг енциклопедії „Гісторія натураліс"). Він каже: „Мило складається з оливи, лою, попелу та вапна. В твердому милі є ще й сіль".

Римляни вживали все більше мила, так що в 75-му році після Христа стали його власноручно фабрикувати. Маємо на це докази в примітивних уладженнях для виробу мила, які знайдено в Помпеях, засипаних підчас вибуху Везувія в 79. році після Христа.

Римляни, як каже Пліній, знали вже два роди мила: мягке та тверде, що ріжнилося тим, що мало в собі сіль. Мила не вживали тоді для миття, але для натирання тіла (мабуть, щоби охоронитися перед комахами) та як лікарства проти шкірних недуг.

Для виробу мила треба було тоді аж вісім днів. Виробленого мила вистарчало зовсім для незначного домашнього вжитку. Тому не дивота, що розвиток фабрикації мила поступав дуже помало вперед. Треба було майже тисячу літ, щоб фабрикація мила перемінилася в окремий промисл.

Дальші відомости про мило маємо щойно з розпорядків Карла Великого (742—814 після Хр.) Цей мудрий володар хотів, щоби ремесло розвивалося свобідно, та приказав реміcникам (милярям, пекарям, золотарям, ковалям і т. д.), щоби поселювалися в його дворах.

У пізніших століттях милярний промисл поширюється значніше. Богато милярів їздить по ярмарках, продають мило, заправлюване пахучими олійками, яке радо вживали задля приємного запаху. Тож це мило було прародичем туалетного мила. Опісля ті милярі поселювалися по містах і лучилися в товариства (цех), які не позволяли нецеховим милярям виробляти мило в їх місті. В тих часах повстали перші фабрики мила, а саме в Авґсбурґу в 1324 році, в Празі в 1336 році, у Відні в 1337, в Норимберґії в 1357 та вкінці в Ульмі в 1384 році. Як пізніше вживали богато мила, бачимо з того, що за дозвіл на виключне фабрикування мила лондонський союз милярів у 1622-ому році уряд брав 30 тисяч фунтів стерлінґів річного податку.

Та цей патент був причиною завзятого спору між тим союзом і милярями, що не належали до нього. Спір тягнувся дуже довго. Вкінці тодішня реґенція закінчила спір так, що відібрала тому союзови патент на витворювання мила, а рівночасно викупила всі уладження для фабрикації мила від того союза (1637 р.).

Маленька Оленка побачила вперше місяць у повні й питається:

— Мамцю, чи то реклямa Боженьки?

Мод. Левицький.

ЛЮДИНА-ЗВІР

(Із збірки „Червоний Жах").

(Докінчення)

(3)

Вже тоді по всій Україні збиралися повстанці й били большевиків. Ото мій брат волів піти до повстанців, ніж на ту большевицьку мобілізацію. Я лишився вдома, бо одно — що я був звільнений з війська, як ранений, а друге — що не було кому на хазяйстві лишитися; самі жінки: баба старенька, робити вже не здужала, а жінка з малою дитиною, бо в мене вже була дівчина, другий рік їй ішов. Деж би їм самим дати собі раду?

Ото кличе мене комісар большевицький.

— Чому не явився на мобілізацію? — питає.

— Так і так, — кажу я.

— Маєш явитись у комісію на освідування. Як звільнять, лишишся дома.

Я пішов на ту комісію. Признали мене годним.

— А хтож мені буде сімю годувати? — питаю я.

— Громада, — кажуть.

Якаж громада, коли всіх чоловіків забирають?

— Товариш, не спортесь, — каже молодий Жидок, що сидів у комісії. — Діло пролетаріята вище за сімю.

Плюнув би йому межи очі, — чому сам, гидота бісова, не йде на мобілізацію? — та побоявся; бо їм, невірам, розстріляти людину так, як цигарку викурити. Не пустили й додому, бо віри не ймуть; зачинили в касарні в Черкасах та стережуть як арештантів. Через кілька днів поділили на роти й попризначали командирів, — усе кацапів із червоноармійців.

Мали нас відправити кудись на Московщину. Та як стало трошки вільніше ходити, як видали нам винтовки, я одного вечора з тоюж винтовкою та ходу!... Забіг додому, посидів годину вночі, поплакала жінка й баба, — тай пішов до повстанців. Маю я з тими харцизами людей мордувати й нищити, то краще буду з повстанцями їх душогубів, бити.

Отак опинився я в повстанчому загоні, що по Черкащині ходив та нищив червоноармійців і комісарів. По лісах більш ховались ми. Думка була до нашого війська, до Петлюри добратися, та далеко було, геть аж під польським кордоном.

У томуж загоні й брат мій був.

Чули ми, що Зелений, повстанчий отаман, добре бє большевиків по Канівщині. Завели з ним звязок. Була Петрівка. Я дуже хотів довідатись додому: як там мої жиють, як думають упоратись зі жнивами? Та відійшли ми були далеко, геть аж за Смілу. Коли це прибіг від Зеленого післанець: кличе на підмогу, бо большевики пригнали велику силу кінноти до Дніпра, щоб ліквідувати наші „банди", як вони казали.

Подались ми ближче до Дніпра. Звичайно вночі робили переходи, а вдень перепочивали в лісах. Большевків ми тепер не займали, щоб сліду нашого не відкрили. Почули ми в одному селі, що большевики вже по цей бік Дніпра переправились, коло Черкас, і дуже грабують села та палять. Над Дніпром нібито вже всі села понищили.

Мені верстов 30 було додому. Отож я з братом пішов на всю ніч, до своїх довідатись.

Удосвіта ми прийшли... Я похолов, як побачив з горба, що вже нашого села нема: одно пожарище, тільки чорні осмалені димарі стремлять...

Побігли ми додому... Ніде душі живої нема... Тільки де-не-де собаки виють...

Зеленюк застогнав знов тим нелюдським, страшним стогоном і вхопився обіруч за голову.

— Не розказуйте, Зеленюк, не згадуйте, казала сестра, здрігнувшись від того страшного стогону.

— Нічого, сестро, — зітхнув Зеленюк: — гірше вже не може бути за те, що я бачив...

...У садку, коло перелазу, баба лежить убита, а далі жінка моя... а коло неї дитина з розбитою головою, аж мозок вибіг... Вже почорніли, спухли... Мухи обсіли, де кров, де мозок вилився.

Я впав на землю ниць і вже не знаю... скільки так пролежав... Без думки... тільки стогнав...

Аж брат мене потягнув:

— Вставай, Іване. Поховаймо їх тай ходім. Уже нам тут нічого більше робити.

Зеленюк зітхнув і помовчав хвилину. Потім уже іншим, тихим голосом він казав далі:

І коли я встав з землі, то вже був не людина, а звір...

Кілками виколупали ми яму в садку, жменями землю вигортали й поховали...

У лісі ми надибали дідуся з нашого села, Горбатюка; він оповів нам, як наскочив відділ Татарви та Китайців, а з ними комісар-Жид; як усе село пограбували до щенту; розпитував комісар, де повстанці. Били, кололи, живцем пекли людей, щоб призналися. Як довідались, що тут Зеленюки й Горбатюки, то й рішили, що Зеленюки то свояки отамана Зеленого — й усіх Зеленюків повбивали, й старих, і малих. А Горбатюків пустили з душею голісеньких: усе пограбували, а село спалили...

— За те, — казав комісар, — що повстанцям, бандитам спочувають і помагають.

Зеленюк зітхнув і задумався.

— І від того часу я вже не людина... Тоїж ночі наш загін напав на сусіднє містечко... Вирізали ми всіх большевиків і комісарів... Жидів... Я сам, оцею рукою, — простягнув він здоровенну руку, — вирізав душ сорок Жидів... Усіх різав... І поки віку мого, я їх буду різати... Без цього я жити не можу й не хочу... Душі в мене вже нема... Бога нема, коли він допостив таке на світі... Та й не треба мені Бога, бо я вже не людина, а звір.

У ДВАЦЯТИЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ

Останні роки перед війною — це роки незвичайно швидкого темпа розвою народа під австрійською займанщиною. Роки ці можна коротко назвати добою зближення до Европи як духово, так і матеріяльно. Тому цілком зрозуміло, що загальний тоді новий рух у вихованню молодого покоління, започаткований на переломі XIX.-XX. століть Ген. Вейден-Поулем, не міг не залишити сліду й у нас. У 1911 році повстають на Західній Україні перші пластові відділи, які у стадії розвою перепиняє війна. І в перших рядах першого українського війська бачимо перших українських пластунів, які своєю кровю припечатують нового духа, який у нас повіяв.

Війна світова кінчається — зачинається визвольна війна, а невдалий її вислід спроваджує нашу цілу українську націю зневіру. І от ще не пролунали останні вистріли нещасної війни, як на руїнах зневіри росте нова віра — віра молодих сердець. Вже 1919 р. організуються під проводом деяких старших громадян, переважно професорів гімназійних, перші пластові відділи, зглядно відновлюється старі довоєнні відділи, з яких лишилася тільки гарна традиція, бо старі пластуни — якщо не згинули у війні — розбрилися по цілому світу. цей перший період повоєнної організації — це шукання нових шляхів, що їх мусіли знайти самі молоді. І вони їх знаходять. Це природно. Там, у зелених лісах і луках, у темних карпатських борах під шум потоків і гуркіт громів знаходимо цю нову дорогу; там знаходимо свою бадьорість і силу. Палають ватри, лунає юнацька пісня і спів, росте сила, росте воля до праці!

І це є перший повоєнний період. Характеристичний він стихійним поширенням пластової організації. Повстають відділи у цілому краю, проводиться горячкова робота над організацією і пластовим самовишколом.

Друкується перші пластові підручники, часописи, повстає перша організаційна схема: пластові полки з поділом на сотні й гуртки. На чолі цілого руху стає Верховна Пластова Рада, як секція т-ва охорони дітей і опіки над молодю. Період цей можна назвати періодом організаційної підготовки, підчас якого було витворено перші конечні основи, потрібні для кожної організації, яка є виявом якогось руху, якогось нового світогляду. Є це приклад наростання організації знизу, наростання стихійного. Як характеристичні форми цього періоду можна підмітити певну доривочність в організаційній системі та відсутність загального пляну на дальшу мету. Але це являється на той час цілком природним.

Українське громадянство на Західній Україні жиє тоді ще деякими надіями на недалеку зміну існуючого стану; течії чисто політичні, чи культурні мають характер тимчасовости й, одним словом, цілу психіку тодішнього Українця, його настрої можна назвати переходовими чи тимчасовими. А й це мусіло відбитися на рухови молоді.

Але приходить відомий березень 1923 р. і торощить усі надії, якими жило тоді українське громадянство на Західній Україні. Цей час можна вважати також переломовим у життю Українського Пласту. Хоч яка болюча була сіра дійсність, проте вона не вводить зневіри у пластові ряди; навпаки: праця міцніше, організація поширюється, обрії розкриваються. Найважнішим моментом у цьому періоді—це нова організаційна схема, яка характеризується своєю передуманістю до тодішних обставин. Ця нова організаційна схема виявляється льогічною консеквенцією пороблених досвідів, визначається своєю доцільністю та елястичністю, що й підтверджує пізніщий розвій пластової організації. Розбудовується верховні установи: Верховна Пластова Команда з Верховним Отаманом, вибирані Верховним Зїздом, преса, видавництва. Цей момент вказує, безумовно, на пляновий розвій та точне окреслення перспективи на будуче.

Другим моментом, характеристичним для цього періоду, є початок таборництва, яке й досягає, виразного вигляду Першим Обласним Табором на Соколі. І як підкреслений перший момент Пласту, так цей другий момент — це продукт переважно пластових низів. Така тісна співпраця та взаїмне зрозуміння молодого хлопця і старшого віком провідника стає підвалиною цього розвою, який осягнув Пласт у цьому періоді. Чисельний зріст з одної сторони та підвищення вартости поодиноких пластунів, це очевидний наслідок цеї праці. Зріст фахових умілостей та високий їх рівень помітно в усіх проявах пластового життя зокрема, а таборів спеціяльно. Тоді то побіч сталого таборництва розвивається також мандрівництво.

Третім характеристичним моментом у цьому періоді з повстання старшого пластунства та повільний перехід проводу пласту в його руки — себто в руки людей уже вихованих у пласті. Цей останній момент є дуже важний тим, що старше пластунство, зрісши на тлі інших потреб і стремлінь Української Нації, витворює цілком нові форми пластового життя. Але про це далі. Народини старшого пластунства сягають своїми початками кінця першого періоду — літа 1922 р., а першими піонірами цього руху є „Лісові Чорти", які прогулькою в Карпати створюють першу організовану одиницю Старших Пластунів. Там серед таємничого шуму ялиць, серед гірської природи родиться ідея, яка так могутньо оформлюється в Уладі Українських Старших Пластунів та яка рішає про дальший шлях розвою цілого Укр. Пластового Укладу. Під кінець цього періоду бачимо вже старших пластунів на всіх важніщих постах, верховних установах, таборах, а передовсім серед своїх молодших братів, на постах інструкторів і звязкових. Відбувається перші зїзди Старших Пластунів, які стають побіч Верховного Зїзду нормальним чинником життя.

Виразною межею цього періоду можна вважати кінець 1926 р., в якому відбувається І. Обл. Табор на Соколі. Блискучий вияв пластової праці та повстання кількох нових Куренів Стар. Пл. і Пластунок.

Як другий період дав викристалізовану вже організацію пластового юнацтва, так третій, який кінчиться у вересні 1930 р. розвязанням польською адміністраційною владою У. П. У., можна назвати періодом кристалізації старшого пластунства.

Знайшовши своє організаційне оформлення в куріні, розвиває старше пластунство живу діяльність на трох полях:

а) праці в верховних установах.

б) організації і виключно у вихованню пластунів юнаків.

в) оформленню ідеольогії У. П. У.

Напливом одиниць, вихованих у пласті, регулюється праця верховних установ. Побіч старих організаторів - пластунів та новопритягнених симпатиків, займають відповідальні становища старші пластуни. У старших пластунах знаходять юнацькі куріні досвідчених звязкових, які й провадять виховання та пластовий вишкіл, цілість організації таборів перебирає на себе старше пластунство та допроваджує їх до значної вартости. Скількість таборів більшає, повстають спеціяльні табори.

Найважніщим ділом, якого доконало старше пластунство, є безумовно точне оформлення ідеольогії У. П. У., а У. У. С. П. зокрема. По підготовчих зїздах та дискусіях ухвалюється вичерпуючі резолюції, які з одного боку є виявом розвоєвих тенденцій У. П. У., а з другої сторони рівнобіжні з загальними розвоєвими тенденціями руху української молоді взагалі. Факт цей надає стале обличе цілому УПУ, а рівночасно усуває всі сумніви, які почали повставати у попередніх періодах розвою. У типі старшого пластуна повстає новий тип молодого Українця взагалі.

І тут саме питоменність українського старшого пластунства. У противенстві до інших пластових уладів, украінький старший пластун, знайшовши задоволення своїх організаційних потреб у свойому старшому пластунському куріні, організації, хоч у дечім подібної до студентських корпорацій, не відчужується від пластової організації, стає в її рядах з одної сторони як її рядовик, з другої сторони як виховник і провідник молодого покоління. Така дуалістична розвязка участи студента у пластовому життї надає цілому У. П. У. незвичайно суцільний характер і дає запоруку його дальших розвоєвих перспектив. Що саме така розвязка є правильна, показує факт, що й деякі інші улади приступають до реформи цього питання відповідно до своїх умовин. У Поляків, наприклад, це наближається до розвязання у спосіб подібний до того, як це сталося в нас.

Другим характеристичним моментом у цьому пероді є повстання Уладу Новиків — організації наших найменших братів і сестер. Потреба такої організації виявилася як вислід цілости розвою У. П. У. взагалі, а була уможливлена розвоєм У. У. С. П. Бо є це саме старші пластуни і пластунки, які разом з деякими старшими виховниками займаються організацією дітей вселюдних шкіл, дітей переважно бідніших родичів. Праця та показується надзвичайно вдячна й успішна. Дає вона молодому поколінню ці первні національного виховання, яких так часто бракує дітям нижчих верств. Організація літніх осель для новиків (вовченят) дає змогу виїзду в здорову околицю соткам дітей, якіб інакше цього одержати не могли.

Третім важним моментом у цьому періоді — є створення організації пластунів сеніорів, яка мала обєднувати старших громадян, котрі будьто виховані у пласті, чи працюючи в нім як виховники, настільки стали пластунами, що вважають свою участь у нім конечною й то у формах організації на взір уладу старших пластунів. Факт цей важний незвичайно тим, що завершує пластову організацію, даючи їй змогу придержати в своїх суцільних організаційних рамках пластунів старших віком, громадян уже на становищах і батьків родин. Цей факт важний ще й тому, що це є перша спроба взагалі у пластових організаціях — надати певну точно окреслену організаційну форму вихованим у Пласті громадянам. Цього Уладу Сеніорів не можна мішати з Пластприятом, організацією приятелів Пласту, яка обєднує ріжних громадян у цілях моральної і матеріяльної допомоги. Улад Сеніорів, як і три нижчі улади, придержуються організаційних форм, створених у Пласті, бере організовано участь у таборах (1930) та придержується пластового закона. І як факт створення цього четвертого уладу залишиться на завжди заслугою У. П. У., так є це рівночасно доказом, які тверді підстави зрозуміння здобула собі пластова організація серед українського народу. Під кінець пасуваються ще такі зауваження загального характеру.

У моменті розвязання є У. П. У. на вершку свойого розвою. Вироблена й елястична організаційна схема відповідає цілковито вимогам, які ставить життя. Велика рухливість.

Оце і є характеристичні моменти третього розвоєвого періоду. Як один із них є завершенням організаційного життя з одного боку і поставленням ясної ідеольогії з другого, так другий є новим етапом розвою, якого конечність висунуло саме життя.

Та заразом дисциплінованість Пласту починає витискати чимраз сильніше тавро на цілому громадському життю. Моральна вартість та знання пластових провідників, запал і карність низів давали якнайкращі запоруки на будучність, а розумна економічна праця пластових економістів давала запоруку, що й матеріяльний бік буде забезпечений. Жвавий таборовий та мандрівницький рух вироблював щораз більше здорових самостійних одиниць та притягав новий елемент не тільки молодший, але не рідко старший. Якеж було відношення українського громадянства до У. П. У.? Перші кроки роблять пластові виступи, табори та мандрівки. Громадянство у всіх своїх колах бачить пластунів, пізнає їх у ріжних обставинах праці й забави, починає їх розуміти й любити. Воно починає щораз більше цікавитися Пластом, дорожить ним, і все радо спішить із допомогою. Виявів симпатії має Пласт щораз більше і то у всіх колах громадянства. Своєю поставою здобувають собі пластуни симпатію українського духовенства разом із його найвищим гіерархом. Зі свого боку пластуни радо жертвують свою працю всюди там, де тільки вона потрібна. Це перш за все старші пластуни, які всюди стають ціненими робітниками на всіх ділянках громадянського життя, а своїм характером надають кожній праці своє тавро. Зпоміж пластунів виходять найкращі провідники студентства. Словом, можна сказати, що пластуни всюди виправдують покладені на них надії. І саме в момент повної творчости надходить катастрофа — удар із зовні. Але чи одним почерком пера можна знищити працю двацятьох років, виконану з запалом молодечих сердець і розумних людей? Чи людська злоба може зруйнувати це, що створив ідеальний порив молоді?

Ні, і ще раз ні!

Бо можна знищити тільки форми організації, але дух, — ця животворна сила, оживляла нас на протязі двацятьох літ, жиє в нас далі й далі гартує наші характери. Пластуни остались надалі, пластовий закон і пластові ідеали оживляють і оживляти будуть нас далі та кермувати нашими кроками.

І нині, коли ми бачимо завершений, немов один етап розвою Українського Пластового Уладу; коли ми розважимо ті моменти, які спричинили повстання УПУ, які серед бурі й негод супроводили його розвій, ми тут, на еміграції, свідомі цього, що нині ми, незначна частина тих, які творили український пластовий рух, маємо вести це далі, що нам передала світла традиція, та в момент, коли сонце знову прояснить обрії, передати українському народови дорогий скарб, збільшений працею і надбаннями. Шлях, який нас веде — не легкий: на ньому вже позначилися перешкоди, які ставить нам людська злоба та невідрадні матеріяльні умовини. Але ми — пластуни, за нами довгий шлях перейденої з перемогами дороги й дух тих, які з нами цю дорогу робили; перед нали довгий шлях нових трудів і перемог. Тож далі — гейже в дорогу— ніщо бурі ні негоди!

Чорний Вуж.

(„Молоде Життя").

— Жінки далеко гарніщі ніж мужчини.

— Це зовсім природне!

— Не природне, лише штучне.

Михайло Зощенко.

ПРОВІНЦІОНАЛЬНИЙ ОБРАЗЕЦЬ

Оце, горожани, погідна акварель з життя нашої провінції.

Подумай, читачу.

Вечір. Сніг тріщить під ногами, світяться манюсенькі ліхтарні. І стоїть собі така невеличка будка, нужденна. Люди беруть там воду.

А перед будкою — дві господині з ведерцями. Одна з них начерпа собі ва ведра, завісила на коромеслі. Зараз піде собі.

А друга сердито попрікає сторожа.

— Чому, — каже — рахуєте ведро по пять копійок, а в інших будках платять лише по три? Собі певно, драбе, відкладаєш ті дві народні копійки.

З віконця висувається сердита розкуйовджена голова. Голова висікує голосно ніс, притиснувши його зручно одним пальцем, і каже захриплим голосом:

— Відкладаю собі, а якже! Сказали пять — і кінець.

— І кінець, і кінець — протестує господиня. — Ліпшу маєш воду, скупарю, чи що?

Трохи ще побалакали бабусі, а потім пішли, розповідаючи собі новини.

— За ніщо в світі — повідає одна з них — не викидала би я грошей, розуміється шкода. Сама ходила би до ріки, та воно не дуже то приємно перевертатися на леду. Вже віджалую цих десять копійок, коби лише з комфортом.

Бабусі зникають у пітьмі.

Скрипить сніг під вікнами. Місяць конкурує з ліхтарнею. Тихо. Жалісно заводить десь гармонія.

Оце тихий провінціональний образець.

— Деж така глуха закутина? — спитається злобно читач.

Якто — де? В Петрограді, любий читачу! На Великій Охті. Ти направду не здогадався?

Водопроводів там нема й водою ріжно торгують: в однім місці вдоволяються трома копійками, деінде жадають десять. Це дуже сердить людей.

А вчені професори укладають проєкти: висячі городи на дахах, фонтани та радіостанції. Ех, коби так чоловік мав гроші...

— Знаєш, той Дріжчук попросту неможливий! Вчора я сказала йому, що не хочу його більше бачити...

— А він що на те?

— Загасив світло.

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

76

Несподівано для самого Тарзана противники його почали відходити,ніби вони були чим змішані. Що сталося? Чому славні воїни не бються тепер так, як вони бились раніше? Тарзан скоро почув голоси дикунів, що зясувало йому справу. З далека чути було воєнні крики дикунських чорних воїнів, що все наближалися. Тарзан уже чув не лише їх голоси, але й почув запах знайомих йому племен дикунів. Надія зявилася в Тарзана.

Чим далі тим ближче чулися голоси, а нарешті замріяли на обрію, по шляху до міста, перші лави чорних воїнів. Вояки цезаря змішалися й почали відходити до палати цезарської, не знаючи ще що робити. Нарешті війська цезаря знайшли рішення — боротися до загину. Другого виходу зі становища не було. Вони почали готуватися до бою з дикунами, не звертаючи уваги на Тарзана та його „військо".

Тарзан був радий побачивши, що це йдуть Вазірі, колишні його приятелі дикуни. На чолі їх ішов, прикрашений пірями, вожд. Хоч він був дуже розмальований фарбами й старався робити страшний вигляд зі свого лиця Тарзан всеж пізнав у ньому Мувіро, а далі Тарзан побачив і Люкеді. За дикунами йшли римські воїни з Кастра Сангвінаріус. Вони докінчили руйнувати й грабувати те, що лишилося по чорних. Бій був короткий, але кріваний.

Деякі легіонери цезаря Субляпуса кинули свої списи й мечі й звернулися до Тарзана за захистом, просячи вратувати їх. Тарзан всім таким дав свою охорону й уратував життя багатьом з тих, що лише кілька хвилин тому стояли проти нього зі зброєю. Перед Тарзаном зявився Мувіро й на знак своєї покори поцілував Тарзанові ноги, а в цей час на плече Тарзана стрибнула Нікіма. Це вона привела до Тарзана Мувіро з воїнами.